

**Uchwała Nr XXVIII/289/2020
Rady Powiatu Sanockiego
z dnia 21 grudnia 2020r.**

**w sprawie uchwalenia „Programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących
przemoc w rodzinie na lata 2021 – 2024”.**

Na podstawie art. 4 ust. 4 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020r. poz. 920 t.j.), w związku z art. 6 ust 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218 z późn. zm.),

**Rada Powiatu Sanockiego
uchwala co następuje:**

§ 1

Uchwała się „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2021-2024”, stanowiący Załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Sanockiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021r.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Robert Pieszczoł

*Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
dla osób stosujących przemoc w rodzinie
na lata 2021 - 2024*

Sanok, 2020 rok

Spis treści

I. Wstęp	
II. Uzasadnienie realizacji programu	str. 2
III. Podstawa prawna i założenia programowe	str. 4
IV. Cele i zawartość programu	str. 6
1. Cele programu	str. 6
2. Zawartość programu	str. 7
V. Realizacja programu	str. 12
1. Adresaci programu	str. 12
2. Nabór uczestników i warunki uczestnictwa w programie	str. 12
3. Sposób realizacji programu	str. 13
4. Ocena uczestników programu	str. 19
5. Czas i miejsce realizacji programu	str. 19
6. Instytucje współpracujące przy programie	str. 19
VI. Źródła finansowania programu	str. 20
VII. Monitorowanie programu	str. 20
VIII. Zagrożenia realizacji programu	str. 21
IX. Podsumowanie	str. 22

I. Wstęp

Przemoc jest problemem złożonym, wymagającym połączonych i skoordynowanych wysiłków ludzi o różnych zawodach oraz całego społeczeństwa. Przemoc pozostawia negatywne skutki zarówno u jej ofiar jak i u sprawców, a nawet u biernych obserwatorów, tworzy także podatny grunt dla rozwoju różnych problemów społecznych. Jak wskazuje literatura przedmiotu, osoby, które były w dzieciństwie ofiarami przemocy stają się sprawcami przemocy w życiu dorosłym na skutek mechanizmu pokoleniowego dziedziczenia negatywnych wzorców roli mężczyzny i kobiety oraz życia rodzinnego. Badania dokumentują silny związek pomiędzy wiktymizacją w dzieciństwie i późniejszymi takimi samymi formami interpersonalnej przemocy.

Wiele podmiotów powołanych do pracy na rzecz osób uwikłanych w przemoc najczęściej zajmuje się niesieniem pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie. Mało powszechne jest podejmowanie pracy z osobą stosującą przemoc. Możliwość skorzystania przez sprawcę przemocy z pomocy terapeutycznej lub udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym nie jest powszechna.

W świetle przepisów jednym z zadań własnych powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie i programów służących działaniom profilaktycznym, mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą. Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności: opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Programy te powinny stanowić część całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzupełniać różne formy interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec sprawców. Podstawowym celem tych wszystkich działań jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinny być prowadzone w formie programów działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych, ukierunkowanych na taką zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększy ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

II. Uzasadnienie realizacji programu

Przemoc jest zjawiskiem coraz bardziej powszechnym. Przemoc w rodzinie jest niewątpliwie najgorszym jej rodzajem, ponieważ sprawcą jest najbliższa osoba – członek rodziny. Dom rodzinny powinien być postrzegany jako środowisko: miłości, bezpieczeństwa i wzajemnego zrozumienia. Zjawisko przemocy w rodzinie jest poważnym problemem społecznym. Przyczyny przemocy bywają różne. Może być to reakcja na problemy dnia codziennego, zmagania wewnętrzne człowieka lub zachowania innych osób. Inną przyczyną braku kontroli nad emocjami jest działanie substancji psychoaktywnych na organizm człowieka. Przyczyną mogą być również negatywne wzorce przekazywane przez media. W wielu przypadkach przemoc jest rezultatem zachowań wyniesionych z domu rodzinnego.

Na terenie Powiatu Sanockiego przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym. Często łączy się z problemem używania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, narkotyków, czy nie medycznym przyjmowaniem leków. Przypadki przemocy zdarzają się przeważnie w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny.

W „Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026” zostały szczegółowo opisane i przeanalizowane dane statystyczne dotyczące problemu przemocy w rodzinie na terenie powiatu sanockiego, z którego wynika, iż przemoc w rodzinie jest problemem społecznym mającym miejsce na terenie powiatu sanockiego.

W Powiecie Sanockim istnieje szereg instytucji udzielających pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy. W pierwszej kolejności są to: policja, Sąd Rejonowy, Punkt Interwencji Kryzysowej działający na terenie Miasta Sanoka, Zespoły Interdyscyplinarne działające przy ośrodkach pomocy społecznej, Miejskie i Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służba zdrowia udzielająca ofiarom przemocy pomocy medycznej, a także szkoły jako instytucje rozpoznające symptomy dziecka krzywdzonego, prowadzące działania edukacyjne i profilaktyczne. Najliczniejszą sieć instytucji wspierających osoby doświadczające przemocy stanowią ośrodki pomocy społecznej. W Powiecie Sanockim jest zlokalizowanych osiem ośrodków pomocy społecznej. Zgodnie z obowiązującą ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie gminy powołują Zespół Interdyscyplinarny, w którego skład, wchodzi przygotowani do skutecznego zajmowania się problematyką przemocy specjaliści. Zadaniem Zespołu jest kompleksowe

zajmowanie się rodzinami oraz monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb. Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się również zbieraniem i przekazywaniem informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jak również gromadzeniem informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie tworzenia nowych miejsc pomocy dla osób krzywdzonych.

Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie to przede wszystkim rozmowy wspierające, korzystanie z pomocy grup wsparcia, poradnictwo specjalistyczne: prawne i psychologiczne. Wśród najczęstszych działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie jest przekazanie informacji o stosowaniu przemocy do sądu oraz składanie wniosku do prokuratury. W wielu przypadkach stosowanie przemocy związane jest z nietrzeźwością sprawców. W sytuacji kiedy sprawca przemocy jest osobą nadużywającą alkoholu wniosek kierowany jest do Miejskich lub Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Na terenie powiatu działają także organizacje pozarządowe, pełniące najczęściej funkcję doradczą. Aby skutecznie przeciwdziałać zjawisku przemocy niezbędne jest podejmowanie skoordynowanych działań i tworzenie koalicji lokalnych, stąd też niezmiernie ważna jest współpraca i przepływ informacji między tymi instytucjami.

Psychologia sprawców przemocy nie jest jeszcze dziedziną bogatą w solidną wiedzę. Naganność ich postępowania skłania raczej do karania niż wnikliwego zastanowienia się, dlaczego to robią. Coraz częściej jednak podejmowane są próby oddziaływania na sprawców, które zmierzają do nauczenia ich samokontroli i wyzwolenia spod wpływu nałogowej agresywności. Sprawcy przemocy na ogół starają się znajdować uzasadnienie dla aktów przemocy. Szczególnie dotyczy to negocjowania osobistej odpowiedzialności za wyrządzone szkody i obciążania odpowiedzialnością ofiary. Postępowanie sprawców dodatkowo bywa wspierane przez czynniki kulturowe. Przez wieki bowiem przemoc w stosunku do kobiet i dzieci była akceptowana obyczajowo. Niezbędne są więc działania, skierowane zarówno do ofiar jak i sprawców przemocy domowej.

Z jednej strony potrzebne są działania wzmacniające skuteczność ochrony ofiar przed sprawcami przemocy. Potrzebne są więc miejsca, w których ofiary otrzymują pomoc bytową.

Potrzebni są ludzie, którzy dostarczą im wsparcia emocjonalnego, pomogą w zmianie życia i wzmocnieniu siebie, którzy pomogą także rozwiązać problemy natury prawnej.

Z drugiej strony ważne są działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie. Temu mają służyć programy korekcyjno-edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc. Program korekcyjno-edukacyjny nie gwarantuje w stu procentach zerwania z przemocowymi zachowaniami. Nie ma jednak jednego modelu pracy, który zapewniłby sukces. Można powiedzieć, że istnieje pewien proces zmian, czy też etapy rozwoju zmian na drodze do zaprzestania stosowania przemocy. Zmiany te nie przyjdą od razu, jeśli jednak się pojawią, wzrosną szanse na przejście odpowiedzialności przez sprawcę i uporanie się z problemem przemocy. Przejście odpowiedzialności za stosowanie przemocy stanowi niezbędny warunek do przerwania jej. Sam fakt przyznania się do stosowania przemocy nie jest równoznaczny z jej zaprzestaniem. Jest to tylko część procesu zmian. Odpowiedzialność za własne postępowanie wymaga wprowadzenia zmian, przede wszystkim bezwzględnego zaprzestania zachowań przemocowych.

III. Podstawa prawna i założenia programowe

Podstawę prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi art. 6 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 poz. 218. t.j.).

Ponadto podstawą prawną realizacji programu edukacyjno – korekcyjnego jest:

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku (Dz.U. 2011.50.259) w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Sanockiego na lata 2013-2020,
- Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2015– 2020 w Powiecie Sanockim.

Założenia do tworzenia niniejszego programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy domowej i prowadzą do stwierdzenia, że:

1. przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
2. przemoc domowa ma uwarunkowania kulturowe,
3. jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy ludzi,
4. jest zakorzeniona we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
5. przemoc domowa jest szkodliwym i rażącym nadużyciem siły i władzy oraz dąży do kontrolowania i zniewolenia osoby zależnej,
6. można nauczyć się nie stosowania przemocy, nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymywania,
7. stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwione stwierdzeniem, że była ona skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
8. stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

Mając na uwadze powyższe założenia niniejszy program opiera się na współczesnych rozwiązaniach uwzględniających podejście integracyjne, łączące wybrane elementy tradycyjnych modeli pracy ze sprawcami przemocy, do których należą:

1. Problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich, w tym:

- a) potrzeby osób stosujących przemoc dotyczące kontroli i władzy,
- b) obwinianie ofiar przemocy, stosowanie zaprzeczenia,
- c) proces wiktyimizacji,
- d) praca nad rozróżnianiem zachowań agresywnych i asertywnych.

2. Stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą, w tym:

- a) proces zmiany zachowań i postaw,
- b) ćwiczenie nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania,
- c) odpowiedzialne podejmowanie decyzji w sytuacjach konfliktowych,
- d) utrzymanie egalitarnych relacji międzyludzkich bez przemocy.

3. Trening umiejętności społecznych

4. Trening komunikacji interpersonalnej, w tym:

- a) zdolność do rozpoznawania i konstruktywnego wyrażania uczuć, słuchania innych,
- b) umiejętność rozwiązywania konfliktów oparta na negocjacjach i kompromisach,
- c) rozpoznawanie form wrogości i braku szacunku,
- d) uczenie się konstruktywnych postaw wobec innych.

5. Promocja pozytywnych wartości, w tym:

- a) potrzeba bezpieczeństwa w związku i rodzinie,
- b) akceptacja uczuć, opinii, postępowania innych,
- c) modelowanie pozytywnych form i umiejętności rodzicielskich, formy dyscypliny bez przemocy jako alternatywa dla agresywnego karania.

6. Rozwój samokontroli u sprawców przemocy, w tym:

- a) komunikacja służąca współpracy,
- b) złość i inne trudne uczucia,
- c) sposoby wyciszania, zatrzymywania zachowań agresywnych.

IV. Cele i zawartość programu

1. Cele programu

Naczelnym celem Programu jest powstrzymanie osób stosujących przemoc w rodzinie i zaprzestanie przemocy w rodzinie, a także ukształtowanie świadomej i odpowiedzialnej postawy życiowej w ramach pełnionych ról, kształtowanie postaw szacunku wobec bliskich, poszanowania ich autonomii oraz poczucia odpowiedzialności moralnej i prawnej przez osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Program nie stanowi jednak formy osobistej psychoterapii sprawcy a jedynie koryguje jego niepożądane, szkodliwe zachowanie i postawy. Nie rezygnujemy jednak całkowicie z udzielania pomocy psychologicznej dla sprawców, która stanowi uzupełnienie oferty uczestnictwa w tym programie.

Celami szczegółowymi programu będą:

- a) powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy,

- b) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
- c) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
- d) uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- e) zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie,
- f) zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy,
- g) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Cele szczegółowe są zgodne z § 4 Rozporządzenia MPiPS z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, które określa cele oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.

2. Zawartość programu

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinny być prowadzone w formie programów działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych, ukierunkowanych na taką zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przemocy oraz zwiększy ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazje do poznania siebie oraz pozwalają na zmianę form myślenia i reagowania.

Najważniejszymi z tych elementów są:

1) Rozpoznanie diagnostyczne:

- uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników,

- sytuacji życiowej osoby stosującej przemoc oraz specyfice przemocy, której był sprawcą.

W celu przeprowadzenia rozpoznania planuje się przeprowadzenie wywiadów i ankiet oraz dokonanie analizy zgromadzonej dokumentacji. Przeprowadzona analiza udzieli odpowiedzi na pytania dot.: cech osobowościowych sprawcy przemocy, okoliczności stosowania przemocy, sytuacji rodzinnej, zdrowotnej i zawodowej oraz okoliczności skierowania do udziału w programie.

2) *Edukacja* – zaznajomienie uczestników programu z tematyką przemocy w rodzinie i jej mechanizmami. Dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikę uczestników obejmuje:

1. **społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy) oraz zaniedbywanie osób najbliższych** – ukazanie uczestnikom powiązania pomiędzy przemocą, a stereotypami dotyczącymi płci i relacji pomiędzy kobietami i mężczyznami oraz rodzicami i dziećmi. Wskazanie na realne i wyobrażone różnice między kobietami i mężczyznami. Ukazanie realnych i wyobrażonych aspektów opieki nad osobami najbliższymi;
2. **definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę;**
3. **problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich** – poznanie potrzeb sprawców w zakresie władzy, kontroli i opieki, zwrócenie uwagi na zaprzeczenie odpowiedzialności za przemoc i obwinianie ofiar lub bagatelizowanie problemu, ukazanie procesu wiktyimizacji, rozróżnianie zachowań agresywnych i asertywnych, rozpoznawanie osobistych postaw związanych z przemocą, uczenie się odpowiedzialności za własne decyzje;
4. **planowanie i rozwijanie samokontroli** – poznanie mechanizmów agresywnych zachowań, ukazanie mechanizmu zaprzeczenia aktom przemocy i zniekształcenia obrazu minionych wydarzeń, celowego zniekształcenia myślenia oraz unikania świadomego wyboru i decyzji, rozpoznawanie „sygnałów ostrzegawczych”, ćwiczenie „przerwy na ochłonięcie” jako doraźnej techniki powstrzymywania agresywnych reakcji, przygotowywanie przez uczestników indywidualnego planu zapobiegania agresywnym zachowaniom oraz zaniedbywania najbliższych;

5. **komunikacja interpersonalna** – rozwijanie zdolności do rozpoznawania i konstruktywnego wyrażania uczuć, umiejętności dbania o intymność i empatycznego słuchania innych oraz reagowania z szacunkiem na ich potrzeby, rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów opartych na negocjacjach i kompromisach, rozpoznawanie różnych form wyrażania wrogości i braku szacunku oraz uczenie się pozytywnych postaw wobec innych;
6. **promocja pozytywnych standardów wartości** – wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo w związkach i w rodzinie, szczerłość i solidność, wzmacnianie akceptowania osobistej odpowiedzialności za swoje postępowanie, rozwijanie zdolności do szacunku i wsparcia oraz akceptacji dla uczuć, opinii i postępowania innych członków rodziny, sprawiedliwość i równość w podziale praw i obowiązków w rodzinie, wspieranie idei partnerstwa ekonomicznego i gotowości do materialnego wspierania dzieci niezależnie od formalnego statusu małżeństwa;
7. **zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami** – rozpoznawanie uzależnienia od alkoholu i narkotyków, specyfika związku między nadużywaniem substancji chemicznych a stosowaniem przemocy, zaburzenia życia rodzinnego spowodowane patologicznym zachowaniem rodziców, rozpoznawanie jak ślady bycia krzywdzonym przekształcają się we wrogość wobec innych;
8. **wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci** – wyjaśnienie i uświadomienie uczestnikom wpływu przemocy domowej i zaniedbywania na psychikę i zachowanie dzieci, uświadomienie, że takie zachowania opiekunów krzywdzą dzieci i uczą je stosowania przemocy w dalszym życiu, modelowanie pozytywnych form i umiejętności rodzicielskich, wskazania formy dyscypliny bez przemocy jako alternatywy dla agresywnego karania;
9. **tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych będących często ofiarami przemocy** – sprawcy przemocy powinni uczyć się pozytywnych zachowań wobec ludzi starszych i niepełnosprawnych (członków ich rodzin) i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi, o wiele częściej pojawiającymi się w rodzinach, gdzie są osoby starsze i niepełnosprawne, w sposób inny niż stosowanie wobec nich przemocy. Treści edukacyjne powinny przekazywać informacje o trudnościach w kontaktach

interpersonalnych osób zdrowych, w sile wieku z osobami starszymi lub niepełnosprawnymi;

10. **przemoc seksualna** – rozpoznawanie poniżających i nieakceptowanych przez partnerkę/partnera zachowań i sytuacji związanych z seksem jako ważnej formy przemocy;

Zajęcia edukacyjne przeprowadzane będą w formie: wykładów, pogadanek, dyskusji, itp.

3) *Ćwiczenia praktyczne w formie warsztatów* – mają skorygować doświadczenia osobiste sprawców przemocy, zmieniać ich zachowania i postawy oraz rozwijać umiejętności samokontroli emocji i konstruktywnego współżycia w rodzinie. Warsztaty oparte będą na pracy grupowej (zastosowane będą m.in.: ćwiczenia z zakresu socjoterapii, psychoterapii i psychokorekcji, praca grupowa, odgrywanie scenek, oglądanie filmów edukacyjnych, fabularnych, które zobrazują uczestnikowi programu konsekwencje stosowania przemocy).

W zajęciach edukacyjnych oraz ćwiczeniach praktycznych zastosowana zostanie praca grupowa oraz indywidualne spotkania terapeutyczne.

Uczestnicy programu będą mieli do odrobienia zadania domowe, które przyczynią się do ponownego przeanalizowania zagadnień omawianych na zajęciach.

4) *Tematyka zajęć:*

1. Przemoc – definicja, rodzaje przemocy, cykle przemocy.
2. Złość – rola złości w życiu człowieka. Pozytywne i negatywne skutki.
3. Emocje- jak je przeżywać?
4. Samokontrola i sposoby radzenia sobie ze złością, zapoznanie ze sposobem „stop przerwa”. Praca nad indywidualnym planem bezpieczeństwa.
5. Czy można odbudować związek? Elementy integrujące: szacunek, wsparcie, zaufanie, szczerłość, odpowiedzialność, partnerstwo, negocjowanie, sprawiedliwość.
6. Rodzina jako wspólnota. Cechy zdrowej rodziny i rodziny dysfunkcyjnej.
7. Zasady sprawiedliwej kłótni.
8. Wychowywanie bez przemocy. Co znaczy „kochać i wymagać?”

9. Jak stawiać granice dziecku? Czy karać? Co w zamian kar?
10. Trudne aspekty rodzicielstwa - jak radzić sobie z własną złością, lękiem, rozczarowaniem.
11. Podsumowanie i zakończenie programu.

Zakłada się, że uczestnicy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych nabędą niżej wymienione umiejętności:

W sferze wiedzy uczestników programu:

- a) sprawcy przemocy zdobędą wiedzę, która pomoże im zrozumieć dynamikę przemocy w kontekście procesów uczenia się społeczno-kulturowego oraz poznają mechanizmy zachowań agresywnych,
- b) nauczą się rozróżniać zachowania agresywne i asertywne oraz określać w jaki sposób ich zachowanie krzywdząco wpływa na członków rodziny i na ich wzajemne relacje oraz przygotowują się do pełnej odpowiedzialności moralnej i psychologicznej za swoje czyny,
- c) poznają stereotypy i rozpoznają rzeczywiste powody skłaniania się w stronę rozwiązań siłowych w sytuacji konfliktu rodzinnego,
- d) poznają sposoby konstruktywnego rozwiązywania konfliktów oraz poznają wpływ jaki wywiera przemoc lub zaniedbywanie na psychikę i zachowanie dzieci,
- e) przygotowują się do rozpoczęcia pozytywnych zmian w relacjach osobistych z najbliższymi.

W sferze umiejętności:

- a) sprawcy przemocy zbadają osobisty system przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych, które inicjują i wzmacniają stosowanie przez nich przemocy,
- b) poznają wartości i postawy stanowiące alternatywę wobec postaw wspierających przemoc,
- c) nauczą się rozpoznawać i konstruktywnie wyrażać uczucia, a także reagować w sposób adekwatny do uczuć innych osób bez sięgania po „rozwiązania siłowe”,
- d) wzmocnią własne poczucie odpowiedzialności za własne czyny, rozwiną zdolność do szacunku i wsparcia, a także akceptowania odmienności postaw i przekonań innych ludzi.

V. Realizacja programu

Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku, jako podmiot administrujący, kontrolujący i monitorujący program.

1. Adresaci programu

Program kierowany jest do osób stosujących przemoc w rodzinie. Program adresowany jest do pełnoletnich osób, w szczególności do:

- 1) osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywających karę pozbawienia wolności w zakładach karnych albo wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonywanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- 2) osób stosujących przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii leczenia uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, dla których oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii,
- 3) osób, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Osobę stosującą przemoc w rodzinie, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię leczenia uzależnienia.

Uczestnictwa w programie odmawia się osobom, które zostały zdiagnozowane jako osoby chore psychicznie lub osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej, gdyż ich udział w programie mógłby tworzyć poważne przeszkody w realizacji zajęć edukacyjno-korekcyjnych. Diagnoza w tym zakresie zostanie przeprowadzona przez psychologa lub psychiatrę i będzie miała na celu wykluczenie występowania chorób psychicznych i zaburzeń osobowości.

Uczestnictwa w programie odmawia się też osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych z wyłączeniem osób, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień.

2. Nabór uczestników i warunki uczestnictwa w programie

Warunkiem przyjęcia osoby do programu powinno być uznanie przez nią faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie.

Aby zakwalifikować osobę do uczestnictwa w programie niezbędne jest:

1. ustalenie rzeczywistych okoliczności skierowania do programu,
2. ustalenie motywacji osoby do wzięcia udziału w programie,
3. ustalenie, czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc – formy i okoliczności zachowań przemocowych,
4. uzyskanie informacji o: funkcjonowaniu uczestnika, jego sytuacji rodzinnej, prawnej – interwencje związane z przemocą, zdrowotnej - historia pomocy medycznej i psychoterapeutycznej, w zakresie zaburzeń psychoterapeutycznych, w zakresie zaburzeń psychicznych (nadużywanie substancji psychoaktywnych, zaburzenia psychiczne) oraz zawodowej. Informacje te zostaną zawarte w wywiadzie, który zostanie sporządzony z uczestnikiem. Informacje zebrane od uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego objęte będą zasadą poufności za wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów zabronionych przez prawo,
5. ustalenie cech osobistych istotnych dla pracy korekcyjnej,
6. ustalenie kontaktów z wymiarem sprawiedliwości.

Uzyskane informacje zostaną objęte zasadą poufności z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów zabronionych przez prawo.

3. Sposób realizacji programu

Łączny czas programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie będzie obejmował 62 godziny zajęć w formie spotkań indywidualnych i grupowych, odbywanych w odstępach tygodniowych. Od tej zasady możliwe są kilkudniowe odstępstwa wynikające z umiejscowienia w kalendarzu świąt i pozostałych dni wolnych od pracy.

Zajęcia będą prowadzone w małych grupach (od 10 do 15 osób). Nie przewiduje się kwalifikowania nowych osób w trakcie realizacji cyklu zajęć, które będą prowadzone w systemie zamkniętym.

Program będzie realizowany w oparciu o scenariusze zajęć. Szczegółowa zawartość merytoryczna programu oraz harmonogram zajęć zostanie przygotowany przez prowadzącego zajęcia i przedstawiony do akceptacji Dyrektorowi PCPR. Prowadzący rekrutuje i diagnozuje uczestników programu, przygotowuje i podpisuje z uczestnikami kontrakt, będzie prowadził ewidencję obecności na podstawie dziennika zajęć. W sytuacjach tego wymagających związanych z potrzebami i możliwościami uczestników programu dopuszcza się możliwość modyfikowania programu. Przetawiony rozkład zajęć dotyczący ilości spotkań oraz godzin może ulec zmianie w porozumieniu osoby odpowiedzialnej za przeprowadzenie określonego typu zajęć z Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku. W przypadku zajęć grupowych możliwe jest naprzemienne realizowanie zajęć edukacyjnych i korekcyjnych.

Realizację programu PCPR zleci na podstawie umowy cywilnoprawnej osobom prowadzącym oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (kobieta i mężczyzna). Relacja pomiędzy osobami różnej płci staje się modelem komunikacji partnerskiej dla uczestników programu. Obecność kobiety i mężczyzny staje się dodatkowo czynnikiem konfrontującym, ważnym w procesie zmiany zachowania.

Program prowadzony będzie przez osoby, które:

- a) ukończyły studia II stopnia stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełniającym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;
- b) posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
- c) mają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Koordynatorem programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku.

Realizacja programu poprzedzona zostanie ogłoszeniem o realizacji programu na stronie internetowej PCPR w Sanoku i poinformowaniem partnerów programu o wdrożeniu programu.

Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc odbywać się będzie w trzech etapach:

Etap I

Kandydat do programu odbywa 2 godziny indywidualnych konsultacji, na których realizator przeprowadza wstępną diagnozę sytuacji życiowej, określa potrzeby kandydata i obowiązkowo zawiera z nim pisemny kontrakt. Kontrakt powinien zawierać niżej wymienione uregulowania:

- formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności na zajęciach - w kontrakcie zostaną określone sankcje za uchylanie się od udziału w programie,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa na zajęciach - przestrzeganie regulaminu programu,
- zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi,
- wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy,
- zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychoaktywnych,
- informacje o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu. W sytuacji, kiedy w programie uczestniczą osoby aktualnie kontaktujące się z członkami własnej rodziny, pożądane jest okresowe uzyskiwanie informacji o rzeczywistej sytuacji w rodzinie, w zakresie związanym z przeciwdziałaniem przemocy, czyli monitorowanie zachowań i sytuacji rodzinnych.

Kontrakt powinien przewidywać sankcje za złamanie wyżej wymienionych zasad uczestnictwa w programie, w tym wykluczenia z dalszego udziału w programie. W przypadku osób dobrowolnie zgłaszających się do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym w kontrakcie musi znajdować się zapis, że fakt uczestnictwa w programie objęty jest tajemnicą. W przypadku osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzjami

sądu stosuje się powiadamianie o: przystąpieniu sprawcy przemocy do programu, sytuacji uchylania się od udziału w programie oraz zakończeniu uczestnictwa w programie.

Regulamin zajęć zostanie opracowany przez prowadzących wspólnie z uczestnikami programu i będzie przyjęty przez nich do stosowania.

Etap II

W ramach programu przeprowadzonych zostanie 12 spotkań grupowych po 4 godziny każde (w tym 1 godzina edukacji i 3 godziny zajęć warsztatowych). Treści edukacyjne będą służyć uczestnikom programu do przeformułowania własnych przekonań i postaw, które mają wpływ na stosowanie i usprawiedliwianie przemocy. Wiedza ta jest niezbędna do rozpoczęcia pozytywnych zmian osobistych. Oddziaływania edukacyjne będą dotyczyły następujących zagadnień:

1. przemoc w rodzinie (rodzaj, formy, źródła, mity, stereotypy, mechanizmy przemocy, role pełnione w rodzinie),
2. konsekwencje prawne stosowania przemocy,
3. problem władzy i kontroli w relacjach interpersonalnych (m.in. cele stosowania przemocy, potrzeby sprawców związanych z władzą i kontrolą, odpowiedzialność za przemoc),
4. opracowanie tzw. planu bezpieczeństwa (planowanie i rozwijanie samokontroli poprzez poznanie mechanizmów zachowań agresywnych i przemocowych, rozpoznawanie sygnałów ostrzegawczych oraz powstrzymywanie zachowań agresywnych),
5. kształtowanie umiejętności rozpoznawania zachowań ryzykownych prowadzących do uzależnienia od środków psychoaktywnych oraz zależności występujących między zażywaniem środków psychoaktywnych a stosowaniem przemocy,
6. kształtowanie umiejętności rozpoznawania emocji, konstruktywnego ich wyrażania, konstruktywnego wyrażania złości i gniewu, aktywnego i empatycznego słuchania, kształtowania umiejętności rozwiązywania konfliktów poprzez kompromisy i negocjacje,
7. promowanie pozytywnych standardów i wartości (w tym odpowiedzialności za związek, rodzinę, dostrzeganie praw drugiego człowieka),

8. wpływ stosowania przemocy na rozwój psychiczny i zachowania dzieci (uświadamianie i edukacja rodziców w zakresie praw i obowiązków rodzicielskich, właściwych metod i form wychowawczych, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, kryzysowych, konsekwencji i dyscypliny w wychowaniu jako alternatywy stosowania przemocy),
9. problematyka tolerancji i szacunku do osób starszych, niepełnosprawnych, chorych psychicznie, przewlekle chorych (nauka pozytywnych zachowań oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych w kontaktach z tymi osobami),

Zajęcia grupowe obejmować będą oprócz edukacyjnych informacji, również praktyczne ćwiczenia, które uczestnikom programu pomogą w uczeniu się reagowania w sposób alternatywny do zachowań przemocowych. Sprzyjać one będą kształtowaniu umiejętności kontroli emocji i zachowań, pomagać w nabywaniu odpowiedzialności reagowania w sytuacjach kryzysowych i utrzymywaniu relacji interpersonalnych bez przemocy.

Etap III

Każdy uczestnik w trakcie trwania programu będzie uczestniczył w specjalistycznych konsultacjach typu: psychologicznego, prawnego i terapeuty do spraw uzależnień. Zakłada się, że zostaną zrealizowane trzy spotkania po 4 godziny - spotkania te wzbogacą umiejętności psychospołeczne uczestników i dadzą możliwość podsumowania efektów pracy. Etap III sprzyja treningowi umiejętności psychospołecznych takich jak: porozumienia się bez przemocy, szukania nowych umiejętności prawidłowej komunikacji, uczy sposobów konstruktywnego rozwiązywania sporów i konfliktów, aktywnego słuchania i wyrażania swojego zdania itp.

Zajęcia grupowe prowadzone będą w zespołach 10 - 15 osobowych. Zajęcia prowadzone będą w formie wykładów, psychoedukacji, psychodramy, odgrywania scenek sytuacyjnych.

W trakcie realizacji programu obowiązuje następująca dokumentacja:

- 1) Kwestionariusz wywiadu.
- 2) Deklaracja uczestnika o dobrowolności uczestnictwa.

- 3) Oświadczenie uczestnika o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych do celów realizacji programu.
- 4) Oświadczenie trenerów programu o ochronie danych przetwarzanych w trakcie trwania programu i po jego zakończeniu.
- 5) Oświadczenie uczestnika o akceptacji warunków uczestnictwa w programie.
- 6) Skierowanie do programu (fakultatywnie).
- 7) Listy obecności na zajęciach.
- 8) Konspekty zajęć.
- 9) Ankieta monitorująca w trakcie zajęć.
- 10) Ankieta ewaluacyjna na zakończenie programu.

Osoba odpowiedzialna za realizację spotkań indywidualnych będzie zobowiązana do:

- 1) przeprowadzenia indywidualnej diagnozy osób biorących udział w programie,
- 2) podpisania z każdym uczestnikiem programu, oświadczenia o akceptacji reguł uczestnictwa w programie korekcyjno - edukacyjnym,
- 3) prowadzenia listy obecności,
- 4) sporządzenia sprawozdania z każdego indywidualnego spotkania, odbytego zarówno na początku jak i na końcu programu.

Osoba odpowiedzialna za realizację zajęć grupowych (edukacyjnych i korekcyjnych) będzie zobowiązana do:

- 1) prowadzenia listy obecności,
- 2) sporządzenia informacji dotyczącej oceny końcowej postępów osób uczestniczących w zajęciach edukacyjnych i korekcyjnych,
- 3) prowadzenia dokumentacji zajęć, w których należy ująć: termin spotkania, tematykę, podpisy osób prowadzących,
- 4) przeprowadzenie ankiet monitorujących w trakcie trwania zajęć oraz ankiet ewaluacyjnych na zakończenie programu.

4. Ocena uczestników programu

Wypełnianie zobowiązań zawartych w kontrakcie i regulaminie zajęć przez uczestników programu będzie rzutowało na ocenę uczestników programu. Kryteriami oceny będą:

- a) systematyczna obecność na zajęciach,
- b) zaangażowanie na zajęciach,
- c) otwartość na przekazywane treści – wykorzystywanie poznanych technik,
- d) otwartość na uczestników programu,
- e) zachowanie trzeźwości,
- f) nie stosowanie przemocy – w przypadku stosowania przemocy ponoszenie odpowiedzialności za stosowaną przemoc,
- g) zwracanie się o pomoc,
- h) przyjmowanie uwag.

Zakłada się, że ocena będzie stosowana na różnych etapach programu. Ocena będzie stanowiła wraz z nieprzestrzeganiem zasad zawartych w kontrakcie oraz regulaminie zajęć podstawę do usunięcia z uczestnictwa w programie.

5. Czas i miejsce realizacji programu

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych na terenie powiatu sanockiego planowany jest do realizacji w latach 2021-2024. Zakłada się, że w każdym roku zostanie zrealizowany jeden cykl programu.

Zajęcia będą realizowane w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku przy ul. Szopena 5 w godzinach popołudniowych. Miejsce, w którym realizowany będzie program wyposażone jest m.in. w: rzutnik multimedialny, flip-chart z pisakami, przenośny ekran projekcyjny, łącze internetowe.

W miejscu realizowania programu nie prowadzi się spotkań z ofiarami przemocy w rodzinie.

6. Instytucje współpracujące przy realizacji programu

1. Sąd Rejonowy w Sanoku

2. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej działający w SR w Sanoku
3. Miejskie i Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4. Ośrodki Pomocy Społecznej działające na terenie powiatu sanockiego
5. Komenda Powiatowa Policji w Sanoku
6. Poradnia Leczenia Uzależnień w Sanoku

VI. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia budżet państwa, w formie dotacji Wojewody Podkarpackiego. W związku z tym, planowanie wydatków następuje na poziomie powiatów rokrocznie, a realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel.

VII. Monitorowanie programu

Monitoring programu ma na celu zweryfikowanie przeprowadzonego programu pod względem przydatności i efektywności. Wnioski z monitoringu programu będą służyły do ewaluacji programu oraz ewentualnego zaplanowania innej oferty pomocowej dla osób stosujących przemoc.

System monitorowania obejmuje:

- 1) monitoring realizacji programu oraz jego uczestników dotyczący obecności zakwalifikowanych osób na poszczególnych spotkaniach i zajęciach, a także przynajmniej dwukrotny kontakt z uczestnikami programu oraz ich bliskimi w trakcie realizacji programu;
- 2) 3 - letni monitoring – prowadzenie 3 letniego monitoringu osób, które uczestniczyły w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie w okresie co 3 miesiące.

Monitorując program będziemy szukać odpowiedzi na pytania:

- a) czy podejmowane działania prowadzą do osiągnięcia celu finalnego,

- b) czy program wymaga przeformułowania działań,
- c) czy adresaci programu zachowują się zgodnie z oczekiwaniami.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc.

Planuje się przeprowadzenie badania ankietowego wśród uczestników zakwalifikowanych do programu, dotyczącego postaw wobec przemocy, przed rozpoczęciem i po zakończeniu działań korekcyjno-edukacyjnych przez podmiot realizujący część szkoleniową, w formie raportu z badań ewaluacyjnych.

Monitorowanie sytuacji rodzin sprawców przemocy w rodzinie – informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej właściwych ze względu na miejsce zamieszkania rodzin, czterokrotnie w ciągu roku, w odstępach trzymiesięcznych, od zakończenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Monitoring będzie prowadzony wobec osób, które ukończyły udział w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i wyraziły pisemną zgodę na podejmowanie działań monitorujących ich sytuację. Działania te będą polegały na kontakcie osobistym, telefonicznym i wymianie korespondencji z partnerami programu.

VIII. Zagrożenia realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc realizowany będzie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku. Program to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzających do wybranej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja założeń programowych wiąże się nierozdzielnie z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części.

Najistotniejsze zagrożenia wiążą się z brakiem dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w działaniach zaplanowanych w programie oraz brakiem osób, które prowadziłyby w/w oddziaływania (w szczególności brakuje osób, które mają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie).

Kluczem do sukcesu w realizacji programu jest świadomość wystąpienia w/w zagrożeń i reagowanie przez realizatorów programu na pojawiające się problemy i zagrożenia. Ważnym ogniwem prowadzenia programu jest ścisła i umiejętna współpraca z instytucjami i organizacjami pełniącymi funkcję partnerów programu.

Nie bez znaczenia jest rzetelna, bieżąca ocena realizacji programu a także skuteczny monitoring.

IX. Podsumowanie

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne wobec stosujących przemoc w rodzinie mają wpłynąć na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc i zmniejszyć ryzyko dalszego stosowania przez nie przemoc oraz zwiększyć ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie. Podstawowym celem tych wszystkich działań jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemoc w rodzinie.

Powodzenie realizacji programu zależy również od interdyscyplinarnej współpracy realizatora oraz instytucji i specjalistów zatrudnionych w programie do prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

PRZEWODNICĄCY RADY
Robert Pieszczoł